

Voorstel Gemeenteraad VII- F

Onderwerp	Taakstelling Zwembaden en Sportaccommodaties		
Portefeuillehouder	Jurgen van Houdt agendaletter (F)		
Programma	MO	Aangeboden aan Raad	
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	1600050475

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de onderzoeken van respectievelijk:
 - o Het Mulier Instituut naar de behoefte aan zwemwater en sportaccommodaties nu en in de toekomst in Enschede;
 - o BMC naar "Besparingen in de Sport" waarin de volledige lijst van besparingsopties is opgenomen binnen het beleidsveld sport.

2. Het voorstel van het College over te nemen om de financiële taakstelling op de zwembaden en de sportaccommodaties ter hoogte van € 990.000,- per jaar, structureel op te lossen via onderstaande vijf lijnen:
 - a efficiënte organisatie-inrichting sportbedrijf: € 200.000,- bedrijfsvoering en € 60.000,- extra inkomsten via het sportbedrijf
 - b taakstelling zwembaden: € 272.000,-
 - c efficiëntere inzet van accommodaties: € 351.200,-
 - d huurdifferentiatie (meer samenwerking stimuleren, prikkelen tot efficiëntere bezetting): € 0,-
 - e genereren van extra middelen o.a. door slimme combinaties in sport, opvoeden, onderwijs, werk en zorg: € 125.000,-

Deze voorgestelde keuzes tellen op tot € 1.008.200,-.

3. Om uiteindelijk een kwaliteitsimpuls te geven aan het zwemwater en te voldoen aan de financiële opgave in te stemmen met:
 - sluiting van zwembad De Brug in het schooljaar 2017-2018.
 - het Sportbedrijf de opdracht te geven om voor 1 januari 2018 met een visie te komen op de Enschedese zwembaden (Waterproof Enschede) en het principebesluit te nemen om te investeren in een nieuw zwembad waarmee het zwemwater in Enschede voldoet aan de behoefte en de zwemsport een kwaliteitsimpuls krijgt. Hierbij ook het voornemen uit te spreken om op termijn Het Slagman te sluiten (in de periode 2021-2025) om het nieuwe zwembad mogelijk te maken.

4. In te stemmen met:
 - o het afstoten van 6 gymlokalen (van de 31) en als gevolg hiervan het nadelige effect voor het Vastgoedbedrijf à € 90.000,- per jaar te dekken uit de reserve vastgoed. De besparing voor de sport bedraagt € 139.200 per jaar.
 - o de verwerking van een reeds eerder genomen besluit over de overdracht van 6 kleedgebouwen en als gevolg hiervan het nadelige effect voor het Vastgoedbedrijf à € 126.000,- per jaar te dekken uit de reserve vastgoed. De besparing voor de sport bedraagt € 90.000 per jaar.

5. Het thema huurdifferentiatie zoals opgenomen in de Sportnota ("Sportief werken aan je gezondheid") niet in die vorm verder uit te werken. Maar het doel, meer samenwerking stimuleren en prikkelen tot efficiëntere bezetting van de voetbalaccommodaties, te bereiken door een taakstelling van € 100.000,- bij de voetbalverenigingen (via de FEV) neer te leggen. Deze suggestie is door de verenigingen gedaan tijdens het sportcafé waarin suggesties vanuit het sportveld zijn opgehaald.

Inleiding

Op 25 januari 2016 heeft uw Raad ingestemd met de oprichting van het sportbedrijf. Hierbij heeft uw Raad het College de opdracht gegeven om voor de zomernota met een voorstel te komen om het geconstateerde jaarlijkse structureel tekort van € 990.000,- op de MeerjarenOnderhoudsPlanning (MOP) van de zwembaden en sportaccommodaties, structureel op te lossen. En dit via 5 lijnen te onderzoeken:

- o efficiënte organisatie-inrichting sportbedrijf;
- o taakstelling zwembaden;
- o efficiëntere inzet van accommodaties;
- o huurdifferentiatie (meer samenwerking stimuleren, prikkelen tot efficiëntere bezetting);
- o genereren van extra middelen o.a. door slimme combinaties in sport, opvoeden, onderwijs, werk en zorg.

Tijdens de raadsbehandeling van het voorstel is een amendement aangenomen om “in beginsel deze bezuiniging naar rato te verdelen onder de zwembaden en de sportaccommodaties” en is een ‘6de’ lijn aangedragen: suggesties vanuit het sportveld.

Met de oprichting van het sportbedrijf voorzien we een besparing van structureel € 200.000,- op de bedrijfsvoering, waarmee de taakstelling voor de overige vier lijnen verlaagd is tot maximaal € 790.000. Opgedragen is dan in beginsel € 460.000,- vanuit de zwembaden en € 330.000,- vanuit sportaccommodaties te zoeken.

Sportnota:

Met de vastgestelde sportnota “Sportief werken aan je gezondheid” geven we invulling aan het sportbeleid voor de jaren 2015-2018. Hierin zijn de doelen en ambities verwoord voor de komende jaren: werken aan een gezonde leefstijl, de maatschappelijke functie van sport uitbouwen, talenten ontdekken en ontwikkelen en verenigingskracht versterken.

Met het sportbeleid willen we versnippering in de sport tegengaan en de samenwerking tussen verenigingen en organisaties versterken. Bij de bezuinigingsvoorstellen zijn de consequenties voor de ambities uit de sportnota in beeld gebracht.

Proces:

Om te komen tot een goede afweging is het Mulier Instituut gevraagd onderzoek te doen naar de behoefte aan zwemwater en sportaccommodaties voor nu en in de toekomst in Enschede. Daarnaast is BMC gevraagd om advies uit te brengen om de taakstelling op de sport invulling te geven. BMC heeft veel ervaring met dergelijke trajecten in Nederland en veel kennis op sportgebied. Er is een projectteam vanuit de gemeente gevormd vanuit verschillende disciplines.

Voor het sportveld is op 10 mei een sportcafé georganiseerd om ideeën op te halen uit het sportveld om invulling te kunnen geven aan de taakstelling. BMC heeft tijdens het sportcafé een presentatie gehouden over mogelijkheden die in Nederland worden toegepast om te besparen op sport. De suggesties die gedaan zijn tijdens deze constructieve avond zijn verwerkt in het rapport van BMC en hebben een belangrijke bijdrage geleverd in de zoektocht. De door het sportveld aangedragen besparingsvoorstellen zijn in de vijf lijnen verwerkt. Het betreft ook een aantal nieuwe suggesties, namelijk: efficiënter gebruik van voetbalvelden bij de verenigingen zelf neerleggen, inrichten themahallen, uitvoeren eigen beheer hal en gezamenlijke inkoop via het sportbedrijf. Deze nieuwe suggesties leveren een bijdrage van € 132.000,-.

Op 24 mei is een tweede bijeenkomst met het sportveld gehouden om een terugkoppeling te geven op de ideeën die verenigingen hebben aangedragen en zijn de uitkomsten van het onderzoek van het Mulier Instituut en alle besparingsmogelijkheden gepresenteerd.

Ook heeft er op 10 en 24 mei overleg plaats gevonden met de sportwoordvoerders van de politieke partijen. In deze overleggen zijn de besparingsmogelijkheden nader toegelicht.

Op verzoek van het College heeft de Sportadviesraad op 6 juni 2016 een advies ingediend over de besparingen die plaats moeten vinden op de zwembaden en sportaccommodaties in Enschede. Een groot deel van de adviezen heeft het College overgenomen of sluiten aan bij het voorstel van het college, bijvoorbeeld om de tarieven niet te verhogen en om Het Slagman op termijn te sluiten in combinatie met de bouw van een nieuw zwembad. De wens om samen met marktpartijen veel energie te steken in het zoeken naar extra inkomsten onderschrijft het College van harte.

Beoogd resultaat

Een financieel gezonde meerjarenbegroting voor de zwembaden en sportaccommodaties, waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de ambities uit de sportnota en voldoende sportvoorzieningen blijven bestaan voor de inwoners van Enschede. Hiervoor moet een structurele taakstelling van € 990.000,- ingevuld worden.

Argumenten

1.1 Om een goede afweging te maken is het van belang de behoefte aan accommodaties voor nu en in de toekomst te weten, de verschillende besparingsmogelijkheden inzichtelijk te hebben en de ondergrens van de sport te kunnen bepalen.

Het Mulier Instituut heeft een onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan sportaccommodaties voor nu en in de toekomst. Hieruit komt naar voren dat Enschede voldoende scoort op het aantal m² meter zwemwater per inwoner (hiervoor wordt de vuistregel per 100 inwoners 1 m² zwemwater gebruikt) maar dat de functionaliteit van het zwemwater matig is. Voor de binnensport is het aantal sporthallen voldoende (los van het aantal gymzalen dat met name bedoeld is voor bewegingsonderwijs) en voor de buitensport is een overcapaciteit geconstateerd op het aantal voetbal- en korfbalvelden.

Vanuit BMC zijn de tarieven en het budget dat besteed wordt aan de sport in Enschede vergeleken met andere vergelijkbare gemeenten. Hieruit komt naar voren dat de tarieven over het algemeen boven het gemiddelde liggen en de gemeente Enschede in vergelijking tot andere gemeenten minder uitgeeft aan sport per inwoner (zie tabel blz. 8 BMC rapport). Dit maakt de zoektocht naar besparingsmogelijkheden in de sport lastig. Daarnaast heeft sport een grote meerwaarde voor de bewoners in de stad en is de vraag (ondanks dat het geen wettelijke taak is) wat de ondergrens van de inzet van de gemeente op sport is.

Vanwege haar ervaring rondom bezuinigingstrajecten in de sport en haar algemene sportkennis is BMC gevraagd een afgewogen advies te geven op deze opgave. Beide rapporten zijn als bijlage toegevoegd (bijlage onderzoeken Mulier Instituut en bijlage advies BMC)

2.1 Een structureel duurzame exploitatie van de zwembaden en de gemeentelijke sportaccommodaties is van belang voor het sportveld, de gemeente en het op te richten Sportbedrijf.

Een financieel gezonde exploitatie van de zwembaden en de sportaccommodaties is van groot belang voor de toekomstbestendigheid van de sport en de ambities uit de sportnota. Zo is de oprichting van een financieel gezond Sportbedrijf, als centraal punt dat samenwerkt met verenigingen, sportpartners en instellingen van grote betekenis om de doelen uit de sportnota "Sportief werken aan je gezondheid" te realiseren. Ook de oprichting van een Sportbedrijf vraagt om een financieel gezonde meerjarenbegroting. Vanuit dit perspectief is een analyse gedaan op de huidige financiële en technische stand van zaken van de gemeentelijke sportaccommodaties en de NV Enschedese Zwembaden. Uit deze analyse blijkt dat er sprake is van een financiële opgave voor een gezonde exploitatie van de zwembaden en de sportaccommodaties van € 990.000,- per jaar. Ook is hierop een extra check vanuit de gemeente uitgevoerd om zeker te zijn van de hoogte van het geconstateerde tekort.

2.2 Het college heeft een afweging gemaakt gebaseerd op ambities sportnota, financiële gevolgen, maatschappelijke consequenties en draagvlak sportverenigingen.

Alle besparingsmogelijkheden op sport zijn geïnventariseerd (zie bijlage rapport BMC) en deze zijn langs verschillende criteria gelegd om een weloverwogen keuze te maken. Er is een afweging gemaakt welke het meest realistisch zijn en het minst afbreuk doen aan de ambities uit de sportnota of juist hierbij aansluiten. Daarnaast is gekeken wat de financiële gevolgen zijn, is opgehaald bij de sportverenigingen welke ideeën zij hebben en zijn de maatschappelijke consequenties in beeld gebracht. Natuurlijk hebben sommige keuzes negatieve gevolgen, maar een besparing en het maken van een keuze is noodzakelijk voor de toekomst van de sport. Vanuit uw Raad is het College gevraagd te komen met voorstellen om € 990.000,- te besparen en een totaallijst aan voorstellen op te leveren waarin meerdere keuzes mogelijk zijn. Alle oplossingsrichtingen, ook degene die niet in het voorstel zijn opgenomen, zijn in onderstaande tabel opgenomen. In de tabel is ook aangegeven welke opties het College haalbaar acht. De onderliggende argumentatie kunt u nalezen in het BMC rapport.

Scenario	Bedrag	Beleidsinhoudelijke aansluiting	Financiële gevolgen	Maatschappelijke consequenties	Inschatting draagvlak sportverenigingen*	Voorstel College
<i>Bedrijfsvoering:</i>						
Taakstelling sportbedrijf	€ 200.000					V
Voordeel financiering activa sportbedrijf	€ 50.000					V
Tariefsverhoging binnensport	€ 90.000					
Tariefsverhoging zwemmen	€ 110.000					
Gezamenlijke inkoop	€ 10.000					V
<i>Zwembaden:</i>						
Sluiting De Brug	€ 240.000					
Sluiting Het Slagman	€ 220.000					
Sluiting Aquadrome	€ 0					
Sluiting De Brug en Het Slagman (op termijn) en hiervoor in de plaats een nieuw te bouwen zwembad	€240.000					V
Sluiting buitenbad	€ 45.000					
Beperking openstelling buitenbad	€ 27.000					V
Afstoten wellness Aquadrome	€ 8.000					
Energiebesparende maatregelen	€ 5.000					V
<i>Binnen- en buitensport:</i>						
Afstoten 3 gymnastieklokale	€ 69.600					V
Afstoten gymnastieklokaal Jupiterstraat	€ 23.200					V
Overdragen gymnastieklokaal Oosterveld	€ 23.200					V
Overdragen gymnastieklokaal Lijsterstraat	€ 23.200					V
Concentratie avondgebruik gymzalen	€ 2.500					
Overdracht kleedkamers	€ 30.000					
Financiële afwikkeling overgedragen kleedgebouwen	€ 90.000					V
Uitbesteden beheer binnensport	€ 2.000					V
Themahallen	€ 20.000					V
Taakstelling efficiënt gebruik voetbalvelden	€ 100.000					V
<i>Huurdifferentiatie:</i>						
Huurdifferentiatie	€ 0					
<i>Extra inkomsten:</i>						
Toepassing sportbesluit	€ 100.000					V
Extra inkomsten	€ 25.000					V
Regionalisering	€ 0					

*gebaseerd op reacties sportcafé 10 mei en 24 mei 2016

2.3a Vanuit de bedrijfsvoering en dankzij de oprichting van het Sportbedrijf is een besparing van € 260.000,- mogelijk.

- € 200.000,- vanuit de efficiëntere inzet van het sportbedrijf. Het Sportbedrijf kan door een efficiënte en moderne inrichting van de organisatie een besparing realiseren. Door de uitvoering van sporttaken op afstand te zetten kunnen er in de uitvoering sneller besluiten worden genomen, kan slagvaardiger worden gewerkt en sneller worden ingespeeld op kansen. Zo kan er o.a. een besparing worden gerealiseerd door een efficiëntere inzet van personeel op verschillende onderdelen.

Extra inkomsten via het sportbedrijf:

- € 50.000,- voordeel financiering nieuwe rente activa sportbedrijf (inventaris). Bij de overdracht van de activa van gemeente naar sportbedrijf ontstaat een nieuwe financiering. Het sportbedrijf zal kapitaal moeten aantrekken om de huidige boekwaarden van activa te financieren. Het sportbedrijf krijgt daartoe de huidige bestaande budgetten voor kapitaallasten met inbegrip van de rekenrente op 1 januari 2017 (3,25%). Onder de voorwaarde dat het sportbedrijf een garantstelling van de gemeente krijgt (gezien het feit dat het sportbedrijf weinig tot geen onderpand zelf kan bieden) zal het voor het sportbedrijf mogelijk

zijn om deze overdracht te financieren tegen +/- 2% (huidige marktrente via BNG voor een looptijd van 10 jaar). Met inbegrip van besparingen c.q. het afstoten van bestaande activa levert dit een voordeel op van € 50.000,-. Daarbij geldt wel dat de gemeente in staat is om haar leningenportefeuille in dezelfde omvang ook af te bouwen. Dat lijkt haalbaar, uitgaande van de vastgestelde ingangsdatum voor de bezuiniging (1 januari 2018).

- € 10.000,- centrale inkoop sportbedrijf. Vanuit sportverenigingen is het aanbod gedaan om een gezamenlijke inkoop te laten doen door het sportbedrijf van energie, materiaal, horeca, verzekeringen, etc. Sportverenigingen hebben aangegeven een deel van wat dit mogelijk oplevert in te willen zetten voor het tekort op sport.

2.3b Voor de zwembaden is een besparing mogelijk van in totaal € 272.000,-

- € 240.000,- sluiting De Brug in het schooljaar 2017-2018 en op termijn Het Slagman om nieuwbouw mogelijk te maken.
Om invulling te geven aan de financiële opgave en de opdracht van de Raad is sluiting van een zwembad onvermijdelijk. Door nieuwbouw te realiseren krijgt het zwemwater een impuls en door duurzamer te herbouwen en van 3 naar 2 locaties (of andere optie is nog van 3 naar 1) te gaan is het mogelijk om binnen de exploitatie van Het Slagman een kwalitatief beter wedstrijdbad te realiseren. (Zie voor een verdere toelichting 3.1.)
- € 5.000,- energiebesparing. Door foliedekens te plaatsen over het buitenbad, kan energie bespaard worden. Deze foliedekens vergen wel een eenmalige investering.
- € 27.000,- beperking openstelling buitenbad. Het buitenbad zal in de maanden mei en juni gesloten zijn. Door minder inzet van personeel en door minder energieverbruik is een besparing van € 27.000 te realiseren.

2.3. c Efficiëntere inzet van sportaccommodaties zorgt voor een besparing van in totaal € 351.200,-

- € 139.200,- door afstoten 6 van de 31 gymzalen. Dit betreft de volgende gymzalen: Franklinstraat, Nieuwe Schoolweg, P. Moreelsestraat, Jupiterstraat, Oosterveld en Lijsterstraat. Dit is afgestemd met Vastgoed, Onderwijshuisvesting en de Stadsdelen. De gevolgen worden hierna beschreven onder 5.1. Het afstoten van gymlokalen is mogelijk vanwege het feit dat er een overmaat aan gymruimte voor bewegingsonderwijs in de stad is. Dit past in de lijn van de strategie op vastgoed (vastgoed is geen kerntaak en we stoten waar mogelijk vastgoed af) en het besluit Herschikking onderwijshuisvesting. De voorraad maatschappelijk vastgoed wordt hiermee beter afgestemd op de behoefte.
- € 90.000,- financiële afwikkeling overgedragen kleedgebouwen.
In de jaren '90 zijn een aantal kleedgebouwen economisch overgedragen aan de verenigingen. Bij de analyse van de sport- en vastgoedbegroting is geconstateerd dat er nog kosten en opbrengsten van deze overgedragen kleedgebouwen bij sport en het vastgoedbedrijf zijn achtergebleven. Voor de besparingen op sport is het logisch dat de maatregel die in de jaren '90 al in gang is gezet, ook administratief wordt verwerkt. Er wordt voorgesteld dat de resterende kosten c.q. het inkomstenverlies ad € 126.000 uit de vastgoedreserve worden gedekt. De vrijvallende huren bij sport bedragen € 90.000.
- € 2.000,- uitbesteden beheer binnensportaccommodaties. Voor een aantal binnensportaccommodaties lijkt het mogelijk om het beheer over te dragen aan scholen (gymnastieklokalen) of een vereniging (sporthal De Brug). De mogelijkheid ontstaat wanneer er sprake is van gebruik door bijna uitsluitend één organisatie, die het beheer over kan nemen. Hierdoor kan worden bespaard op de kosten van gemeentelijk beheer. Voor gymnastieklokalen wordt nog gekeken of twee gymnastieklokalen qua beheer overgedragen kunnen worden aan scholen. Hierover bestaat echter nog geen duidelijkheid. De sportverenigingen hebben in algemene zin de mogelijkheid voor het overdragen van beheerstaken ten aanzien van binnensportaccommodaties benoemd. Dit voorstel betreft een concretisering.
- € 20.000,- themahallen. Het clusteren van dezelfde sporten in themahallen kan (na investeringen) leiden tot een besparing in de exploitatie. Dit betekent dat "concurrerende" verenigingen die dezelfde sport beoefenen gebruik gaan maken van dezelfde hal. Er hoeft dan niet in elke sporthal een volledige inventaris voor alle sporten aanwezig te zijn. De sportverenigingen hebben deze besparingsoptie genoemd tijdens het sportcafé, met als concreet voorbeeld een turnhal. Ook sluit deze optie aan bij het sportbeleid om versnippering in de sport tegen te gaan en meer samenwerking tot stand te brengen.
- € 100.000,- efficiënter gebruik voetbalvelden. Uit een analyse van het Mulier Instituut (bijlage 1 en 2) blijkt dat er geen sprake is van een optimale bezetting van de voetbalvelden. Zowel in absolute zin, als door suboptimale spreiding over de speeldagen, is er sprake van een capaciteitsoverschot. Door de verenigingen zelf is ook aangegeven dat er een overschot wordt ervaren. Tijdens het Sportcafé is door de sportverenigingen de suggestie gedaan om de gezamenlijke verenigingen taakstellend verantwoordelijk te maken voor het vrijspelen van 8 tot 10 velden (overcapaciteit 2 velden en een combinatie tussen zaterdag en zondagverenigingen). Het is wel waarschijnlijk dat er initiële eenmalige investeringen (in bijvoorbeeld kunstgras) noodzakelijk zijn om het vrijspelen van de velden of accommodaties te realiseren. Deze maatregel zal voor sommige verenigingen betekenen dat ze moeten verhuizen en dat er sprake is van gezamenlijk gebruik van accommodaties.

2.3d Door de voorgestelde besparingen wegen de baten van het invoeren van huurdifferentiatie niet op tegen de extra administratie.

Huurdifferentiatie is een instrument dat benoemd is in de sportnota met als doel om een betere bezettingsgraad te krijgen van de accommodaties (o.a. door de verenigingen hiervoor meer verantwoordelijkheid te geven) en samenwerking te stimuleren. Door de verschillende aangedragen en voorgestelde besparingsmogelijkheden, zoals taakstelling voor de voetbalverenigingen om meer samen te werken en efficiënter gebruik te maken van de velden en het gezamenlijk gebruiken van themahallen vanuit de binnensport, wordt op een andere manier ingezet op het stimuleren van samenwerking en het prikkelen van efficiënter gebruik van accommodaties. Daarnaast komt vanuit het Mulieronderzoek naar voren dat het lastig is bepaalde sportaccommodaties multifunctioneler in te zetten. Er zijn mogelijkheden om een betere spreiding te krijgen zoals het invoeren van een piek- en dal tarief in de binnensport. Maar op dit moment is de verwachting dat de meerwaarde hiervan niet opweegt tegen de extra administratie die dit teweeg brengt en hiermee niet aansluit bij het doel vanuit de sportnota om de druk op vrijwilligers te verkleinen en juist in te zetten op versimpeling van b.v. de subsidieaanvraag.

2.3e Het generen van extra middelen door o.a. slimme combinaties in sport, opvoeden, onderwijs, werk en zorg zorgt voor een besparing van € 125.000,-

- Toepassing sportbesluit € 100.000,-. In de huidige situatie (gemeente als verhuurder van de binnensportaccommodaties) is er een zogenaamd 'mengpercentage' afgesproken voor het gebruik van de binnensportaccommodaties voor sport en voor onderwijs. Dit heeft consequenties voor de aftrek van de btw over de kosten van de binnensportaccommodaties: nu mag slechts 55% worden teruggevorderd. Als de binnensportaccommodaties in gebruik gegeven worden via het toekomstige Sportbedrijf zijn er mogelijkheden voor het toepassen van het zogenaamde "Sportbesluit" (btw-belaste exploitatie van sportaccommodaties). In de nieuwe situatie (met het Sportbedrijf i.o.) kan een ander mengpercentage worden gehanteerd. Het effect is berekend op € 100.000,-
- Extra inkomsten kan een besparing van de resterende € 25.000,- opleveren. Overige extra inkomsten zijn met name gezocht in aanpalende beleidsvelden, waar sport gebruikt zou kunnen worden voor een maatschappelijk effect: zorg, onderwijs, dagbesteding. Eventuele inzet van sport op het gebied van zorg moet niet overschat worden qua financiële opbrengsten: er zal vooral ook geïnvesteerd moeten worden in de vorm van personele kosten. Op basis van een eerste inventarisatie zou een bedrag van € 25.000,- realiseerbaar moeten zijn.

3.1 Door sluiting van De Brug en op termijn Het Slagman zodat een nieuw zwembad teruggebouwd kan worden, is een kwalitatieve impuls mogelijk en kan een aanzienlijke bijdrage vanuit zwemmen meegenomen worden in de financiële opgave.

Uit het Mulieronderzoek komt naar voren dat er voldoende zwemwater is in de gemeente Enschede, maar ook dat er geen overcapaciteit is. Ook komt hieruit naar voren dat Enschede als één van de weinige vergelijkbare steden niet over een kwalitatief wedstrijdbad beschikt. Vanuit dit perspectief is het gewenst te investeren in flexibeler/kwalitatief beter zwemwater. Met deze constatering en met de taakstelling die er ligt voor zwemmen, is er een mogelijkheid hierin een slag te slaan.

Vanuit de besparingsopgave is het nodig dat 1 van de zwembaden gesloten wordt. Vanwege de functionaliteit van Het Slagman voor verenigingen is het niet mogelijk dat zwembad op korte termijn te sluiten. Ook de boekwaarde van dat zwembad is nu nog hoog (maar loopt wel terug van € 2,3 mln in 2015, € 1,5 mln in 2020 naar ongeveer € 870.000,- in 2025). Daarnaast kent De Brug hoge onderhoudskosten in 2018 van in totaal € 331.000,-, grote posten aan onderhoud in dat jaar zijn luchtdistributie en tegelwerk. De onderhoudskosten lopen in 2023 verder op tot € 1,3 mln. Grote posten aan onderhoud zijn in dat jaar het plafond, het tegelwerk, de warmteopwekking en de beweegbare bodem. Daardoor is De Brug het zwembad dat als eerste in aanmerking komt om gesloten te worden.

Tegelijkertijd is geconstateerd dat alle zwembaden qua functionaliteit eigenlijk niet geschikt zijn voor de zwemverenigingen. Daarom is de optie gepresenteerd om op termijn in ieder geval Het Slagman ook te sluiten en een nieuw zwembad daarvoor te realiseren dat wel volledig geschikt is voor de zwemverenigingen. Om te beoordelen of dat financieel uit kan, is een eerste analyse gemaakt. Er is gekeken naar een voor verenigingen in ieder geval geschikte functionaliteit vanuit het 25x21 concept (afmeting bad, dus een 8 baans 25 meter bad) van de KNZB. Dat concept is een duurzaam concept. Door de lagere energielasten (30% lager), besparing op personeelskosten door efficiënt toezicht, hogere inzet op automatisering en besparing op onderhoud en schoonmaak (en daarmee lagere exploitatielasten), laat een eerste analyse zien dat binnen de huidige lasten van Het Slagman op termijn zo'n (kwalitatief betere) voorziening gerealiseerd kan worden. De analyse is gebaseerd op basis van informatie van vergelijkbare recent gerealiseerde of binnenkort te realiseren 25x21 concept zwembaden in Nederland.

In de adviesrapporten wordt geadviseerd voor een nieuw zwembad een haalbaarheidsonderzoek te doen. Het voorstel is om het sportbedrijf de opdracht te geven om een verdiepingsslag te maken en een visie te ontwikkelen op de Enschedese zwembaden (Waterproof Enschede) voor 1 januari 2018 waarbij een kwaliteitsimpuls gegeven wordt aan het zwemwater in Enschede.

Vragen die daarbij in ieder geval aan de orde moeten komen:

- Wordt een nieuw zwembad gebouwd in plaats van twee huidige zwembaden: Het Slagman (en De Brug) of is het haalbaar om alle zwemvoorzieningen (dus ook Aquadrome) bij dit vraagstuk te betrekken?
- De locatie (ook op basis van de vorige vraag)
- De functionaliteiten
- Vanuit de functionaliteit een concrete doorrekening van investering (en daarmee kapitaallasten) en exploitatieopzet en -kosten
- De dan geldende boekwaarden (en eraan gekoppelde vrijvallende kapitaallasten) en onderhoudskosten van de huidige voorzieningen en daarmee de totale financiële lasten voor de gemeente
- Het moment van realisatie (ook in relatie tot de huidige boekwaarden) en de dan geldende rente voor de financiering.

Vanuit de NVEZ is aangegeven dat wanneer er gekozen wordt om een nieuw bad op dezelfde locatie te bouwen als het Aquadrome (c.q. alle zwembaden te sluiten en een geheel nieuw zwembad te realiseren), er potentieel nog een extra besparing te realiseren is als gevolg van efficiëntie in beheer en toezicht.

4.1 Het afstoten van 6 gymnastieklokalen en de financiële afwikkeling van overgedragen kleedgebouwen levert een besparing op voor de sport van € 229.200,- en levert een nadelig effect op de vastgoedreserve voor de komende jaren van € 216.000,- per jaar.

Als gevolg van het afstoten van gymlokalen moet de boekwaarde worden afgeboekt, worden 4 lokalen gesloopt, wordt 1 lokaal overgedragen aan het Grondbedrijf en kan 1 lokaal verkocht worden. Daarnaast heeft het Vastgoedbedrijf te maken met een verlies aan inkomsten en daardoor geen mogelijkheid meer om de eerder geleden aanvangsverliezen in te lopen. Wanneer deze effecten (incidentele kosten en opbrengst uit verkoop en de structurele effecten in de vastgoedexploitatie) bij elkaar opgeteld worden dan levert dit de komende jaren (berekend voor 10 jaar) een verslechtering van de vastgoedreserve op van gemiddeld € 90.000,- per jaar. Ook bij de financiële afwikkeling van de eerder overgedragen kleedgebouwen ontstaat een verslechtering van de vastgoedreserve van € 126.000,- per jaar voor de resterende huurperiode (berekend voor 10 jaar). Op basis van de huidige uitgangspunten en geprognosticeerde toekomstige vastgoedontwikkelingen- en effecten kan de Vastgoedreserve dit nadelige resultaat in haar reservepositie opvangen.

5.1. Om efficiënter gebruik te maken van de accommodaties en samenwerking te stimuleren (doel huurdifferentiatie) is de suggestie gedaan om een taakstelling bij de voetbalverenigingen (via de FEV) neer te leggen.

Tijdens het sportcafé van 10 mei met de sportverenigingen is de suggestie vanuit enkele voetbalverenigingen gedaan om een taakstelling van € 100.000,- (vergelijkbaar met ongeveer 8 voetbalvelden) bij de voetbalverenigingen te beleggen zodat zij zelf met een plan kunnen komen om efficiënter gebruik te maken van de voetbalvelden en meer samen te werken.

Vanuit het onderzoek van het Mulier Instituut komt naar voren dat er een overcapaciteit is op de voetbalvelden en dat er ook velden vrijgespeeld kunnen worden door een samenwerking tussen zaterdag en zondagclubs.

De verenigingen moeten de kans krijgen hier zelf invulling aan te geven. Mochten zij hier niet uitkomen voor 1 juni 2017 dan komt er een voorstel vanuit de gemeente i.s.m. het sportbedrijf dat aan uw Raad wordt voorgelegd.

Kanttekeningen

2.1 Ambities uit de sportnota komen onder druk

In de Sportnota 2015-2018 "Sportief werken aan je gezondheid" zijn de doelen en ambities verwoord voor de komende jaren: werken aan een gezonde leefstijl, de maatschappelijke functie van sport uitbouwen, talenten ontdekken en ontwikkelen en verenigingskracht versterken. Met het voorstel verwachten we het minst afbreuk te doen aan de ambities uit de sportnota en dat daarmee de opdracht aan het sportbedrijf overeind kan blijven. De taakstelling op sport van € 990.000,- structureel per jaar heeft invloed op het sportvoorzieningsniveau in de stad. De gestelde ambities vragen eigenlijk om te investeren in de sport. Met de oprichting van het Sportbedrijf verwachten we door extra inkomsten vanuit o.a. sponsoring hier invulling aan te geven. Bij de inventarisatie van mogelijke bezuinigingen is daarom ook in kaart gebracht of dit aansluit/ afbreuk doet aan het sportbeleid in onze stad (zie tabel in dit raadsvoorstel). Ook is er onderzoek gedaan naar de behoefte aan sportaccommodaties om er zeker van te zijn dat er geen tekort is aan accommodaties en dit een afbreuk doet aan de sportfaciliteiten in de stad. Natuurlijk moeten er stevige keuzes gemaakt worden om te voldoen aan de financiële opgave die invloed hebben op o.a. de sportvoorzieningen in de stad en kunnen meer kansen worden benut als deze opgave er niet is.

2.2. Het sluiten van gymzalen zorgt voor een mindere spreiding van accommodaties, maar rendement kan verder verbeterd worden.

Door het sluiten van gymzalen ontstaat er een mindere spreiding van de accommodaties en wordt de drempel om te sporten vergroot. Vooral in wijken waar de sportparticipatie laag is kunnen in een gymzaal extra activiteiten georganiseerd worden.

Een aantal gymlokalen wordt voornamelijk gebruikt voor het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs (wettelijke taak). De verenigingssport maakt bij voorkeur gebruik van sporthallen en sportzalen. Slechts bij capaciteitstekort in deze accommodaties of de behoefte aan een voorziening in de directe omgeving van (voornamelijk) de jeugdleden, biedt een gymnastieklokaal een alternatief. Deze gymlokalen zijn momenteel per saldo onrendabel, ondanks het afstoten van de 6 eerder genoemde gymlokalen. Om dit probleem op te lossen onderzoeken onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid en het Sportbedrijf gezamenlijk welke criteria vanuit de wettelijke taak gehanteerd kunnen worden om te komen tot een nog efficiënter en effectiever gebruik van gymlokalen. Daarbij worden de effecten op het onderwijs meegenomen, denk aan afstanden van school tot gymlokaal en als gevolg daarvan het verlies aan lestijd. Daarnaast onderzoekt het Sportbedrijf alternatieven voor meer gebruik van gymlokalen.

3.1 Het sluiten van het zwembad in Glanerbrug vermindert het voorzieningenaanbod in Glanerbrug

De gebruikers van het zwembad "De Brug" in Glanerbrug komen voornamelijk uit Glanerbrug zelf. Het sluiten van het zwembad zorgt ervoor dat bewoners uit Glanerbrug naar alle waarschijnlijkheid verder moeten reizen (op lange termijn afhankelijk van plek terug te bouwen zwembad). Het voorzieningsniveau in Glanerbrug wordt hiermee lager. Uit het Mulieronderzoek komt echter naar voren dat zwembaden vooral stedelijke voorzieningen zijn en dat bewoners uit Enschede bereid zijn om een grotere afstand af te leggen.

3.2 Gefaseerde sluiting van de zwembaden zorgt voor een mogelijk afboekverlies

De activa voor de zwembaden zijn in 1995 tegen Fl. 1,- overgedragen aan NV Enschedese Zwembaden. Vanuit de gemeente is echter wel een bijdrage geleverd aan investeringen met een zogenoemde onrendabele top waardoor er nog wel boekwaarden op de balans staan voor aanwezige activa. Deze boekwaarden behoren niet tot Vastgoed maar staan bij Sport zelf. Bij het sluiten van De Brug in 2018 en Het Slagman tussen 2021 en 2025 is het mogelijk dat een deel van deze activa moet worden afgeboekt (de boekwaarde voor De Brug is in 2018 € 130.000,-, de boekwaarde voor Het Slagman is in 2020 € 1,5 miljoen en in 2025 € 870.000,-. Dit is echter volledig afhankelijk van toekomstige doeleinden van de objecten en potentieel hergebruik van de inventaris. De vrijvallende kapitaallasten worden ingezet voor de potentiële nieuwbouw en zijn uiteraard niet betrokken bij de bezuinigingsopbrengst.

3.3 Het aangenomen amendement "in beginsel deze bezuiniging naar rato te verdelen onder de zwembaden en de sportaccommodaties" loslaten

We kunnen met deze voorstellen niet volledig voldoen aan de opdracht van de Raad om de tekorten bij de zwembaden ook op te lossen via de zwembaden. Dit zou namelijk betekenen dat De Brug en Het Slagman gesloten moeten worden en dat er geen nieuwe voorziening kan worden gerealiseerd. Ondanks dat het geen wettelijke taak is vanuit de gemeente om te voorzien in voldoende zwemwater, zorgt dit scenario voor onvoldoende zwemwater in vergelijking met andere gemeenten en heeft dit consequenties voor de ambities uit het sportbeleid.

4.1 Het afstoten van sportvoorzieningen (gymlokalen en kleedkamervoorzieningen) betekent weliswaar een bate bij sport maar een verlies bij Vastgoed.

Het afstoten van vastgoedobjecten van Sport naar Vastgoed betekent niet alleen een boekverlies maar betekent ook, op basis van de kostprijsdekkende systematiek over 30 jaar, dat de aanvangsverliezen niet meer gecompenseerd worden. Vanuit Vastgoed geredeneerd ontstaat een "verschuiving" van het probleem waarvoor geen compensatie plaatsvindt. Dit nadelige effect gaat ten koste van "buffervermogen" voor potentiële nieuwe problematiek (o.a. toenemende leegstand, boekverliezen bij vervreemding etc.). Met het nemen van een positief besluit op de bezuinigingen van sport wordt een beroep gedaan op het "buffervermogen" bij Vastgoed. Per saldo (integraal voor Sport en Vastgoed) is er sprake van een positieve balans.

Een positieve ontwikkeling (maar wel volledig losstaand van de bezuinigingen op sport) is dat met ingang van 1-1-2017 de rekenrente (conform BBV-wetgeving) verlaagd wordt en het Vastgoedbedrijf dit voordeel (vanuit het zijn van een "gesloten systeem") behoudt en daarmee de reservepositie verbetert.

Per saldo (voordeel rekenrente versus nadelen bezuinigingen sport) ontstaat een positief effect voor de reservepositie van Vastgoed.

4.2 Het afstoten van gymlokalen heeft consequenties voor scholen

Het afstoten van gymlokalen is mogelijk vanwege het feit dat er een overmaat aan gymruimte voor bewegingsonderwijs in de stad is. Voor scholen geldt wel dat zij, binnen de randvoorwaarden die nu gelden om gymruimte toe te wijzen, soms grotere afstanden moeten afleggen.

5.1. Voor de taakstelling van € 100.000,- bij de voetbalverenigingen is een integrale afweging noodzakelijk

Voor het afstoten van voetbalvelden/sportaccommodaties is een integrale afweging noodzakelijk omdat dit een besparing kan zijn voor de sport, nadelige gevolgen kan hebben voor Vastgoed en kansen biedt voor mogelijke stedelijke ontwikkeling (wat een positief resultaat kan opleveren). Daarom is het van belang dit gezamenlijk met de voetbalverenigingen (via de FEV) door te rekenen en is het uitgangspunt een totale besparing van € 100.000,- integraal voor de gemeente op te leveren.

Bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen

In het voorstel zijn ook duurzaamheidstoepassingen bekeken en zijn alle mogelijkheden voor besparing via inzet van duurzaamheidsmaatregelen onderzocht. Zo komt o.a. naar voren om te investeren in een folie voor de zwembaden. Ook is gekeken naar de opbrengst van o.a. zonnepanelen. Echter leveren deze geen directe besparing op en is de verwachting dat de terugverdientijd te lang is. Dit heeft o.a. te maken met de lage energietarieven die afgesproken zijn.

Tevens zijn er al (waar mogelijk) duurzaamheidstoepassingen doorgevoerd bij de sportaccommodaties.

Kosten, opbrengsten, dekking

1. Er is op dit moment sprake van een financiële taakstelling op de exploitatie van de zwembaden en de sportaccommodaties. Uit de doorrekening voor de concessieperiode van 10 jaar blijkt nu:
 - Het tekort op de MOP van de zwembaden bedraagt maximaal € 580.000,- structureel.
 - Het tekort op de MOP van de gemeentelijke sportaccommodaties bedraagt maximaal € 410.000,- structureel.
2. Door de oprichting van het Sportbedrijf kan een besparing van structureel € 200.000,- gerealiseerd worden, waarmee de taakstelling voor de overige vier lijnen verlaagd wordt tot maximaal € 790.000.
3. Waarvan is opgedragen om in beginsel € 460.000,- vanuit de zwembaden en € 330.000,- vanuit de sportaccommodaties te vinden.
4. De taakstelling in te vullen middels de 5 lijnen met de volgende bedragen:
 - a efficiënte organisatie-inrichting sportbedrijf: € 260.000,-
 - b taakstelling zwembaden: € 272.000,-
 - c efficiëntere inzet van accommodaties: € 351.200,-
 - d huurdifferentiatie (meer samenwerking stimuleren, prikkelen tot efficiëntere bezetting): € 0,-
 - e genereren van extra middelen door o.a. slimme combinaties in sport, opvoeden, onderwijs, werk en zorg : € 125.000,-
5. Vanuit de oplossingsmaatregelen een bedrag van € 1.008.200,- gedekt kan worden..
6. De lasten 'a € 90.000,- die voortvloeien uit het afstoten van 6 gymlokalen en de lasten a € 126.000,- voor de over te dragen kleedgebouwen worden gedekt uit de vastgoedreserve.

Communicatie

Over de keuzes van de Raad wordt gecommuniceerd met alle belanghebbenden vanuit het sportveld, onderwijs of andere belanghebbenden. In de komende periode worden de verschillende keuzes, samen met de betrokken partijen, verder uitgewerkt.

Vervolg

Uitvoeren keuzes van de Raad om de taakstelling op sport in te vullen. Hiervoor is een planning opgesteld die is opgenomen in het BMC rapport (zie blz. 35). Voor 1 januari 2018 zal het College de haalbaarheid van de verschillende besparingsvoorstellen evalueren en de Raad informeren over de stand van zaken. Het sportbedrijf komt voor 1 januari 2018 met een visie op de zwembaden (Waterproof Enschede) en worden de verschillende scenario's aan u als raad voorgelegd.

Bijlagen

1. Onderzoek Mulier Instituut behoefte sportaccommodaties
2. Onderzoek Mulier Instituut behoefte zwembaden
3. Adviesrapport BMC
4. Advies Sportadviesraad
5. Reactie College advies Sportadviesraad
6. Advies NVEZ

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

De Secretaris,

M.J.M. Meijs

de Burgemeester,

dr. G.O. van Veldhuizen

Besluit

Van de Raad van de gemeente Enschede, gelezen het voorstel van Burgemeester en Wethouders van

Vastgesteld in de vergadering van _____

De Griffier,

R.M. Jongedijk

de Voorzitter

dr. G.O. van Veldhuizen